

Einstein harangjai

Ábrázatom elárulhatta, miképpen végződött forradalmi küldetésem, ezért a taxisofőr nem is faggatódzott. Összekuporodtam a hátsó ülésen, és titokzatosnak tetsző hallgatásba burkolódtam. Talán a taxisofőr is tudta, hogy felnőtt embereknek egy bizonyos életkoron túl nincs mondanivalójuk egymás számára, csak a csönd, csak a hallgatás a tiszta beszéd. Minél előbb felismeri valaki, hogy nem tartozik senkihez sem, annál valószínűbb, hogy ítélőképessége összhangba kerül a valóság tényeinek összefüggéseivel és logikájával. Szerettem volna megtépázni a taxisofőr optimizmusát, de észrevettem újján a jegygyűrűt, s arra gondoltam, talán gyerekei is vannak.

Nem messze a téglamezei stadiontól egy micisapkás férfi ugrott a kocsí elé, s a taxisofőr az utolsó pillanatban rántotta félre a kormányt. Jó borongósat káromkodott, föl pattant a volántól, s szinte kirángatta a férfit a kabátjából. A micisapkás férfi fél fejjel alacsonyabb volt nála, hevesen gesztikulált. A sofőr végül elengedte a karját, bólintott, és a jövevényt betessékelte mellém a hátsó ülésre. Az ember levette a sapkáját, náthásan szipákolott, és valami zseb-kendőre emlékeztető ronggyal megtörölte az izzadó kopasz koponyáját. Összefüggéstelenül és hadarva beszélt, amíg belőlem is kicsikart egy kis részvétet. Bokrétás Jim néven mutatkozott be, de nem ez volt a valódi neve. Oroszlánokat etetett az állatkertben, s nemrég erőszakkal beléptették a pártba, mert a pártközpontból utasították az állatkert igazgatóságát, hogy legalább egy etetőt be kell léptetni, s most mindenki gyűlöli őt, s a pártonkívüli etetők bosszút esküdtek ellene, s be akarják zárni a jaguárketrecbe. Van neki egy bokrétás ostora, azzal szokta megverni a feleségét, ha az későn jön haza a kocsmából, így ragadt rá a Bokrétás Jim név. A baj pedig sosem jár egyedül. Fél órával ezelőtt telefonon értesítették, hogy ismeretlen rablók hentesbárdal agyoncsapták az anyósát, mert aranyat kerestek az anyósa lakásán, s az öregasszony éppen akkor jött haza a zöldségestől. Pedig nincs is aranya, egy lyukas garasa sincs, amikor pedig megkapja a nyugdíját, azt mind elkölti hagymákra. Anyósa ugyanis bolond, de amikor még nem volt bolond, főszakács volt egy másodosztályú szállodában. Az a mániája, hogy reggeltől estig hagymát pirít, mert amióta megbolondult, elfelejtett minden receptet, csak arra emlékszik, hogyan kell a hagymát megpirítani.

— Na most már elég! — fortyant fel a vérmes taxisofőr. — Itt forradalom van, ha nem tudná. Senki sem kíváncsi a maga hülyeségeire. A mai helyzetre nem az a jellemző, hogy lemészárolták az anyósát.

Bokrétás Jim szót fogadott neki, és meg sem mukkant többé, amíg meg nem érkeztünk a Récei vám környékén egy takaros bérház elé. Itt azonban kapacitálni kezdett, hogy tartsak velem, mert fél egyedül fölmenni az anyósa lakására, jöllehet, talán kiszállt már a rendőrség is. Nagy nehezen kötélnek álltam, s Bokrétás Jim is megnyugodott, amikor fölmutattam neki a pisztolyomat. Széles lépcsőházban kaptattunk fel a harmadik emeletre, minden lépcsőfordulóban kifújtuk magunkat a lámpa alatt. A nagy csönd és nyugalom gyanús volt egy kicsit nekem, meg hogy a rendőrök sehol, de Bokrétás Jim megnyugtatót, hogy talán kivonultak mind a térre, mert ott most nagy tüntetés van, s biztatót, hogy csak menjek tovább, és tartsam jó szoroson a pisztolyt. A harmadik

emeleten becsöngetett az egyik lakásba. Egy nénike jött ajtót nyitni, és szívélyesen beljebb tessékelt. A lakásban még két nénikét találtunk, az egyik horgolt, a másik azzal a nénikével dominózott, aki ajtót nyitott nekünk az előbb. Mind a három ősz hajú volt, és mind a három teázott, rablóknek és rendőröknek viszont se híre, se hamva. Ūristen, ennyi anyósa van, gondoltam ijedten, szegény Bokrétás Jim, nem csoda, hogy megzavarodott. Az öregasszonyok helye-lyel kínáltak bennünket, én nyomban leültem, de Bokrétás Jim állva maradt, ezért szolidaritásból én is fölálltam, s közelebb húzódtam Jimhez, akárha a test-öre lennék. Az állatkerti etető most a horgoló öregasszonyhoz fordult, s nehezen leplezve indulatát, nyers, parancsoló hangon megkérdezte tőle:

— Lili néni, hová dugta a hagymákat?

— Nyugodj meg, fiam — csitítgatta a Lili néninek szólított öregasszony.

— A spájzban vannak.

— Nincsenek ott — mondta Bokrétás Jim megfellebbezhetetlenül.

— Megnézted?

— Tudom, hogy nincsenek ott. Elrejtette őket a paplan közé, Lili néni, ne is tagadja. Mint a múltkor, maga vén csatorgány!

Lili néni sóhajtott, a másik két öregasszony pedig annyira sem zavartatta magát, hogy sóhajtsa. Bokrétás Jim türelme fogyóban volt. A füléhez hajoltam és megkérdeztem:

— Melyik az anyósa?

— Egyik sem — mondta az oroszlánok barátja. — Az anyósomat megölték.

— De hol van?

— Hát itt! . . . Nem látja? Vak maga? Itt fekszik a szőnyegen. Minden csupa vér, a maga cipője is.

Most mind a három öregasszony egyszerre sóhajtott, s egyszerre nyúlt a teáscsészéje felé. Az a dominós öregasszony, aki nem jött ki ajtót nyitni, cin-kosan a szemembe nézett, de szelíd szavait Jimhez intézte:

— Menj be, Luboško, a spájzba. A hagymák mind ott vannak. Egytől egyik. Hiánytalanul. Meg is számolhatod őket, ha akarod.

Olyan szeliden és türelmesen beszélt, hogy Bokrétás Jim elbizonytalanodott. Ki tudja, hogyan végződött volna a drámai jelenet, ha közben nem csön- getnek.

— A rendőség lesz — mondta Jim, és ő maga ment ajtót nyitni.

Rendőrök helyett két fehér ruhás ápoló köszönt be jöestét. Jim lecövekelt előttük, az öregasszonyok ismét sóhajtottak, és hörpintettek egy kortyot a csé- széjük tartalmából. A jól fűtött lakásba hideg fuvallat csapott be a folyosóról. Jim még mindig nem döntötte el, mitévő legyen, az ápolók pedig egyelőre egy ujjal sem nyúltak hozzá. Nagy lelki nyomás nehezedett az oroszlánok barátjára. Végül összecsapta a bokáját a két ápoló előtt, és megtörtén azt mondta:

— Igenis, ezredes. Mehetünk.

Ezután a két ápoló és Jim a legnagyobb egyetértésben távoztak. Lili néni visszarakta a horgolótűt a horgolókosárba, s bátortalanul, szemlesütve, meg- próbálta megmagyarázni a furcsa helyzetet.

— Bolond szegény.

— Maga az anyósa? — kérdeztem.

— Az anyja vagyok. Nincs anyósa. Nem is lehet, mert nőtlen.

— Borzasztóan sajnálom — mondtam.

— Amióta megharapta egy sakál, azóta ilyen. Azóta Lili néninek szólít. Szomorú történet. Kíváncsi rá?

— Én már itt sem vagyok. Nagyon kell sietnem.
— Köszönjük, hogy hazakisérte a mi Luboškónkat — mondta a Lili néni-
nek nevezett anyuka. — Amilyen vigyázatlan, akár egy autó is elűthette volna.

Utolérhetetlen Énem pedig füttyült rám. Mint Szent Pál az oláhokat, sa-
többi. Amikor pedig a legnagyobb szükségem lett volna a bölcsességére! Hogy
a kedvenc képzavarral éljek: nélküle féllábú az agyam. Vagy hogy a hagy-
maszagú Jucit idézzem: mérgemben, hogy így hallgat, kidagadt az erekcióm.

Persze milyen nagyképű álbölcsességgel traktálhatott volna egy ilyen ször-
nyű nap után? Beletörődtem, hogy semmilyen rend sincs a világban, s csak az
avatatlanok s a niavak látják ezt úgy, hogy a világban tökéletes rend és deter-
mináció uralkodik. A falhoz lapulva lopakodtam a sötét utcákon egyszál ma-
gamban. Miféle igazságról ábrándozom én itt, gondoltam. Hiszen még azt sem
tudom, hogy én a mi vagyok-e vagy pedig az ők. Bizonyára Bokrétás Jimnek
van igaza, hogy megbolondult, miután megharapta egy sakál, s ha egy kicsit
összeszedi magát, talán arra is rájön, hogy ő tulajdonképpen a saját anyósa.
Mert aki nőtlen és megharapta a sakál, az a saját felesége és a saját anyósa is
egyben.

Így füstölögtem magamban egész úton, s nem tudtam eldönteni, hová men-
jek. Lábam Dóra lakása felé húzott volna, de akkor a szemem elé toladott a
kép, ahogy az AKI-ban összekacsintott Miriammal, s a lábszárcsontom tövéig,
az utolsó bütykömig szégyelltem, hogy így rászedtek. Zsófihoz nem mehettem,
az ember sose menjen vissza a feleségéhez, ha egyszer otthagya már őt. Végül
is tényleg nem volt hová mennem. Elég rémes az ilyenre rájönni zimankós no-
vemberi estén, valahol a város sűrűjében, egy forradalom kellős közepén, ami-
kor azt sem tudom, hogy győztem-e vagy pedig veszítettem. Maradt még egy
halvány reménysugár: a lakás, ahol fogva tartottak. Melegség öntött el a gon-
dolatra, hogy napokra visszahúzódnom ebbe a lakásba, s ha nem végeznek ki
vagy egyszerűen csak megtűrnek, ágyban fogok heverészni egész nap és egész
éjjel. Csinálhatnak velem, amit akarnak. Ez is a szabadság egy formája: a tel-
jes kiszolgáltatottság. Kezdtém élvezni az új helyzetemet, nevezetesen azt, hogy
nincs semmi befolyásom arra, ami történik velem, s bár bosszantott a gondolat,
hogy közös nevezőre kerülhetek Microfillal, mégiscsak egyetértettem vele ab-
ban, hogy szabadság nincs, csak sors van.

A Mihály-kapu alatt egy újabb bolond akaszzkodott rám.

— Úgy szeretem magát — mondta.

— Miért? Azt sem tudja, hogy ki vagyok.

— De olyan emberi képe van, az Isten áldja meg! Tudja, hogy hamarosan
nagyon gazdagok leszünk? Én is, de maga is.

— Ezt meg honnan veszi? Megörökölte a barátság kőolajvezetékét?

— Ugyan már, ne hülyéskedjen! — mondta a részeg bolond. — Itt a sza-
badság! Győztünk! És tudja, mit jelent ez?

— Mit?

— Hogy sok pénzünk lesz hamarosan. Az amcsik tömik majd belénk a sok
pénzt, mint szegény anyám a kukoricát a libákba.

Elküldtem őt az anyja libáiba, mert magamban igazat adtam neki, pénz
nélkül nincs szabadság, és fölvettem a nyúlcipőt. Hamar megtaláltam a házat,
ahol fogva tartottak. A folyosón égett a villany, és éppen egy pasas jött le a
lépcsőkön szenesvödörrel. Ezek szerint a ház nem volt egészen lakatlan, s ez

a tudat némi bátorságot öntött belém. A lakást is egyből megtaláltam. Most sem volt bezárva, sőt abban a szobában, ahol elrejtettek és injekcióztak, égett a villany. A lakás azonban üres volt. Kisvártatva azonban valaki lehúzta a vévét, és a mellékhelyiségből, nagy megkönnyebbülésemre, egy ismerős alak börtörkált ki. Viktor volt, kis konspirációs csoportunk félszeg balekja.

— Hát te mit keresel itt? — kérdeztem.

— Ezt én is kérdezhetném tőled — mondta kelletlenül Viktor. — De hazudnék. Tulajdonképpen számítottam rá, hogy visszajössz. Miattad vagyok itt.

Viktor, Viktor! Szívből jövő utálattal utáltam, amióta ismertem. Vannak emberek, akiket egyszerűen csak utálunk. Ok és cél nélkül. Hiábavaló fáradság lenne oknyozni az ilyen utálatnak az eredete után, talán, mert ennek az utálatnak az eredete nem a múltba, hanem a jövőbe vész. Azt hiszem, Viktor pontosan ugyanilyen érzéseket táplált az irányomban.

— Ide figyelj, Viktor! — mondtam. — Ugye, tudod, hogy utállak. Nem tehetek róla. Nem tudom, miért. Bizonyára valami atavizmus ez a részemről.

Viktor megértette. Ezen a ponton nagyon jól értettük egymást. Az ember találkozik valakivel, még sosem látta, sosem hallott róla, de utálja. Ez ilyen egyszerű.

— Olyan vagy, mint egy gomba — mondtam.

Hasonlatom Viktort egy pillanatra felvidította.

— Ezt hogy érted? — kérdezte.

— Nem tudom. Talán úgy, hogy nyirkos vagy, fatörzsön, árnyékban élőködsz. De a fában nem teszel kárt.

— És ezt éppen te mondd!

— Én.

Egy pillanatilag a hátát mutatta felém, barátságosan, kedélyesen, mint egy jó pajtás vállát, megpaskolta a díványt, amelyen napokon át altattak, majd ágyneműt vett elő, és ágyazni kezdett.

— Nincs hová menned? — kérdezte mintegy mellékesen és véletlenül, pedig bizonyára jól tudta a gazember, hogy tényleg nincs.

— Ma én is itt alszom — mondtam.

— Mért nem mész Dórához? Kirúgott?

— Ebből elég — mondtam. — Dóra áruló.

Viktor a fejét ingatta.

— Dóra? Hogy ő áruló? Én úgy tudom, hogy te vagy az áruló.

— Féltekeny vagy? — kérdeztem.

— Dóra ejtett téged — mondta.

Levetkőzött, pizsamába bújt, kiment a konyhába, és egy pohár vízzel tért vissza. A poharat letette a szőnyegre, karnyújtásnyira a vánkosától. Ezt különösen utálatos szokásnak tartottam. Aki éjjel vizet iszik, holnap lehet, az ágyba vizes. Viktor persze nem zavartatta magát.

— Mindenki ejtett téged — mondta később.

— De attól Dóra még nem szalad a karjaidba.

Viktor leült az ágy szélére, és az aktatáskájából újságokat halászott elő. Csöndben lapozgatott bennük, s közben, mintha csak úgy véletlenül szaladt volna ki a száján, azt mondta:

— Utálok azt a kurva magyar pofádat. De majd veletek is elbánunk.

Átmentem a másik szobába, és összetoltam két fotelt, hogy majd így alszom. Viktor egy darabig békén hagyott. Már azt hittem, elaludt, amikor egyszer csak újra elém tolta az ábrázatát. Szűk pizsamájában úgy festett, mint egy

leszázalékolt műlovar. Talán fékezni kellett volna a nyelvemet. Hát ez nem sikerült. Azt mondtam neki:

— Ide figyelj, Viktor! Úgy nézel ki, mint egy lesántult, balfácán műlovar. Ne csodálkozz, hogy nem tetszel a nőknek. Szerintem még egy kecskének sem tetszenél.

Viktor nem úgy viselkedett, mintha nagyon zokon vette volna a szavaimat. Testéhez tapadó pizsamája nadrágján kidudorodott a nemi szerve, minden erőfeszítés nélkül belerúghattam volna a tőkébe. Jellemével és szokásaival ellentétben Viktor ezúttal nem viselkedett valami körültekintően. Előbb vigyorgott, aztán kuncogni kezdett, a végén már hahotázott.

— Mi van? — kérdeztem. — Kettő meg kettő az három?

Akkor a jobb keze hüvelyk- és mutatóujjával befogta az orrát, néhány lépést hátrált, s undok orrhangon szólalt meg:

— Gerle? — kérdezte. — Itt Gyöngytyúk. Lopucha elvtárs már nagyon türelmetlen.

— Te féreg! — kiáltottam.

Szinte a körmöm alatt éreztem rászédettségem kínos érzésének tüskéit. Egy-két ocsmányságot akármikor kinéztem volna Viktorból, ám az meg sem fordult a fejemben, hogy neki, bizony, koncepciója is lehet. Hányan és hányszor intettek, hogy a legjobban az alamuszi emberektől óvakodjam! Hát most megkaptam! De még percekig nem akartam elhinni, hogy Viktor egy koncepciós összeesküvő.

— Miért tetted? — kérdeztem.

Viktor most már nem vigyorgott.

— És te miért tetted?

— Mit? — kérdeztem.

— Betolakodó vagy — mondta.

— Miféle hülyeségeket hordasz megint össze?

Viktor az ablakhoz ment, s amikor megfordult, egy haragos kamasz túlfűtött gyűlöletével szólalt meg újra.

— Elvetted tőlem Dórát.

— Dóra téged sohasem szeretett.

— Közönséges tolvaj vagy. Egy pitiáner zsebtolvaj. Mocskos gazember. Azt hitted, hogy annyiban hagyom?

Majd váratlan dolog történt. Viktor lehúzta a pizsamája nadrágját, és rám meresztette a funkcióssá merevedett nemi szervét, mint egy vásott kölyök valami vízipisztolyt.

— Ez a faszom — mondta. — Gyere ide, csókold meg, és kérj bocsánatot tőle. Amióta közénk toltad a mocskos pofádat, használhatatlan. Gyere, kövesd meg őt!

Ezt követően én hidegvérrel és felelősségem teljes tudatában cselekedtem. Elővettem a pisztolyt, Viktorra szegeztem, egy másodpercig céloztam, és meghúztam a ravaszt. Lőfegyverem azonban pacifista elveket vallott. Csettent egyet, mint egy nyugdíjas öregember rosszul illeszkedő műfogsora. Meghúztam a ravaszt újra. Újabb csettenés. A pisztoly nem volt megtöltve. Viktor gonoszul vigyorgott, befeküdt az ágyba, és magára húzta a paplant.

— Ez az egy fegyvered van, és még ez sem sül el? — kérdezte.

Megszégyenülésem egyetemesnek látszott, ezért gyorsan takarodót fújtam. Úgy döntöttem, mégis elmegyek Dóra lakására. Indultam volna, amikor megpillantottam a nehezéket. Levélnehezék volt, és nem is akármilyen. Lenin-fejből

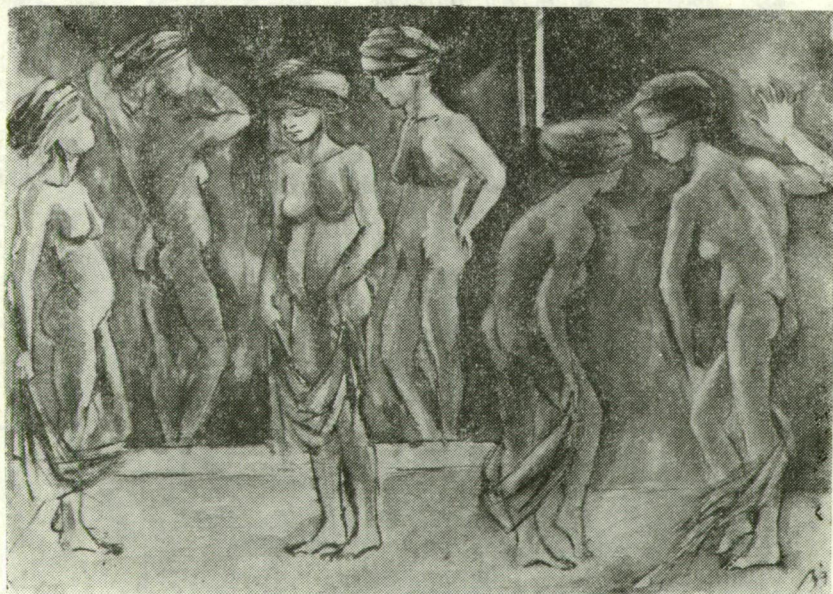

állt meg kis tömör talapatból. Egy kalapácsvető lendületével vágtam hozzá Viktor vánkoston nyugvó homlokához. Ellenfelem hatalmasat ordított, mindkét kezével a fejéhez kapott, és lebukfencezett az ágyról. Azt hittem, elvesztette az eszméletét. Odasiettem hozzá, megtapogattam a véres homlokát, s megállapítottam, hogy halott.

A rám oly jellemző tárgyilagossággal azt is megállapítottam, hogy életpályám a zenitjére ért. Gyilkos lettem. Visszapillantva múltamra, sanyarúnak nem nevezhető gyermekkoromra, a Zsófi-val s az AKI-ban eltöltött boldog évekre, egyáltalán nem lepődtem meg, hogy gyilkos vagyok. A tartásom is... Úgy álltam fel Viktor teteme mellől, mint egy gyilkos. Kicsit csodálkoztam, hogy riválisom bezúzott homlokából csak egészen kevés vér csurgott ki, alig-alig szennyezte be a szőnyeget. Utólérhetetlen Énem pedig mintha csak erre a pillanatra várt volna az elmúlt néhány forradalmi nap során, ismét hírt adott magáról. Utólérhetetlen harangzúgás-hangján azt rikkantotta önfeledten:

— Na látod! Végre egy forradalmi cselekedet!

És még a levegőben zúgott utólérhetetlen hangjának utózöngéje, amikor hallottam, hogy valakik belépnek az előszobába. Az ablakhoz ugortam, s ahogy a szerelmi gerjedelem egyetlen lendületes kézmozdulattal rántja szét egy összegombolt ing két szárnyát, úgy téptem fel én is a szoba udvarra néző ablakának két szárnyát. Azután kiléptem az ablakon. Nagyot koppantam, azután elhallgattam.

BELICZAY MÁRIA GRAFIKÁJA